

CENTRE OF
MIGRATION
RESEARCH

Swobodny przepływ osób

Paweł Kaczmarczyk

Ośrodek Badań nad Migracjami / Wydział Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Warszawski

Po co nam swobodny przepływ o

❑ Jedna z czterech „swobód” we Wspólnocie

Dlaczego ważna?

❑ Wymiar ekonomiczny

- ❑ Potencjalnie duży zakres korzyści ekonomicznych: większa efektywność alokacji, migracje jako mechanizm konwergencji, ...
- ❑ Ale i problemy / pytania:
 - Tradycyjne teorie handlu (mobilności czynników produkcji) a podejścia współczesne → coraz większy nacisk na efekty dystrybucyjne (Portes 2016; Ozden 2015)
 - Swoboda mobilności nie musi być elementem strefy wolnego handlu (np. NAFTA)
 - Możliwości reakcji na kryzysy (zwłaszcza w kontekście unii monetarnej i np. teorii optymalnych obszarów walutowych - Varga i int'l Veld 2014)

❑ Wymiar polityczny i społeczny → promocja wartości europejskich, układ sił politycznych w Europie itp.

Traktat Rzymski (1957), art. 48:

1. Zapewnia się swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty najpóźniej z dniem upływu okresu przejściowego.
2. Swoboda ta obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami Państw Członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy.
[...]

→ Deklaracja w sprawie swobodnego przepływu pracowników (Traktat akcesyjny z 16 kwietnia 2003 roku)

Dlaczego problematyczne?

❑ Rozszerzenie 2004 roku jako zjawisko wyjątkowe

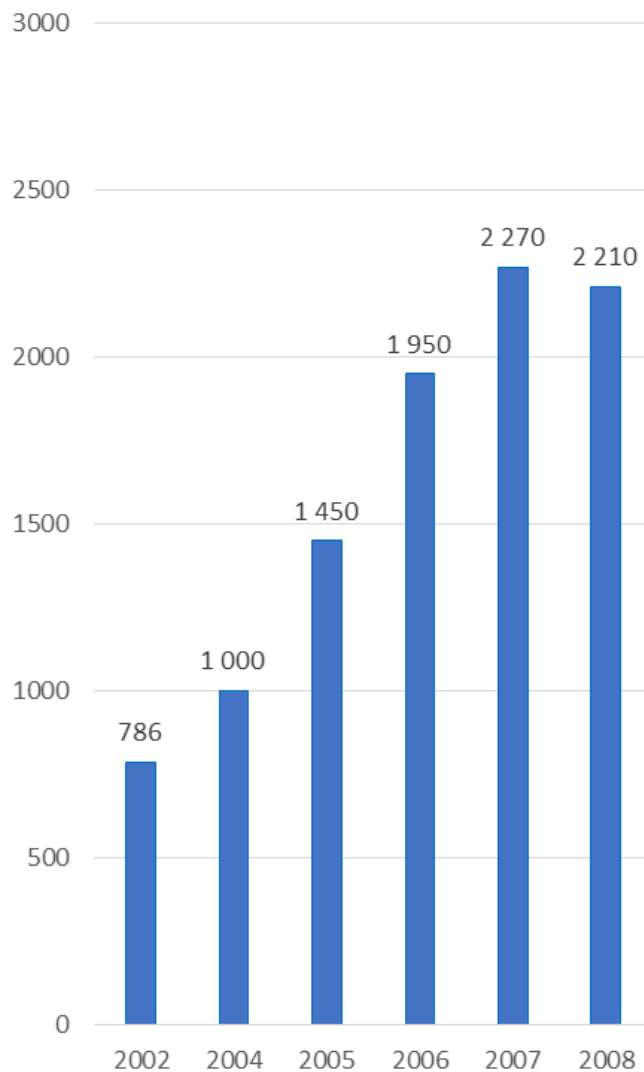
- ❑ Zróżnicowanie dochodów (np. w 2004 różnice wynagrodzeń między UE15 a UE8 - 4/5:1; w przypadku UE2 - 15:1)
- ❑ Przekonanie o istnieniu dużego potencjału migracyjnego blokowanego przez polityki migracyjne
- ❑ Sytuacja w krajach akcesyjnych → wciąż w fazie transformacji, z nieefektywnymi instytucjami
- ❑ Skala zmiany (2004 i 2007 → 25% całości populacji UE)

❑ Ożywiona dyskusja polityczna w UE15 (rola Wielkiej Brytanii)

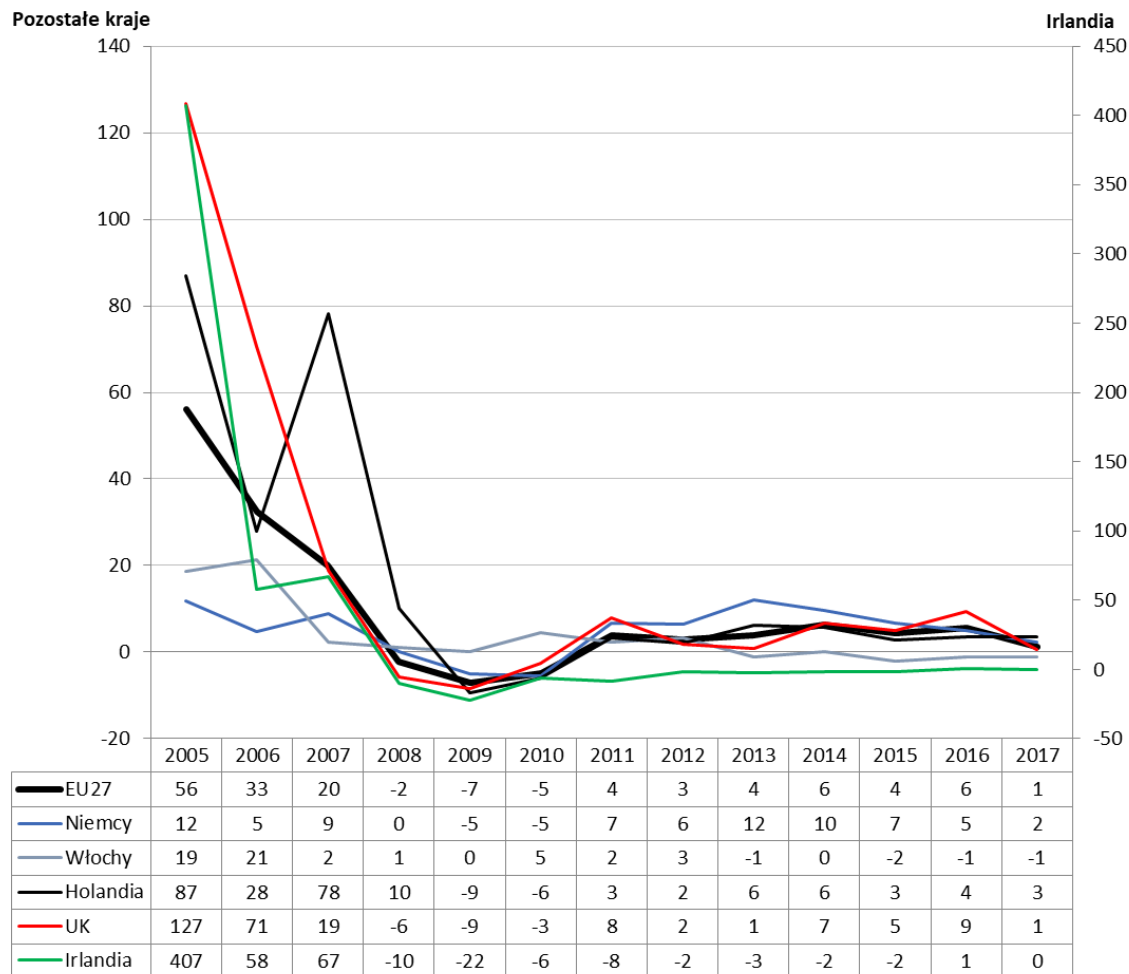
❑ **Efekt:** okresy przejściowe i rozłożenia procesu na kilka faz (aż do 2011 roku)

Proces

Liczba stałych obywateli Polski czasowo przebywających poza granicami kraju, w tys.

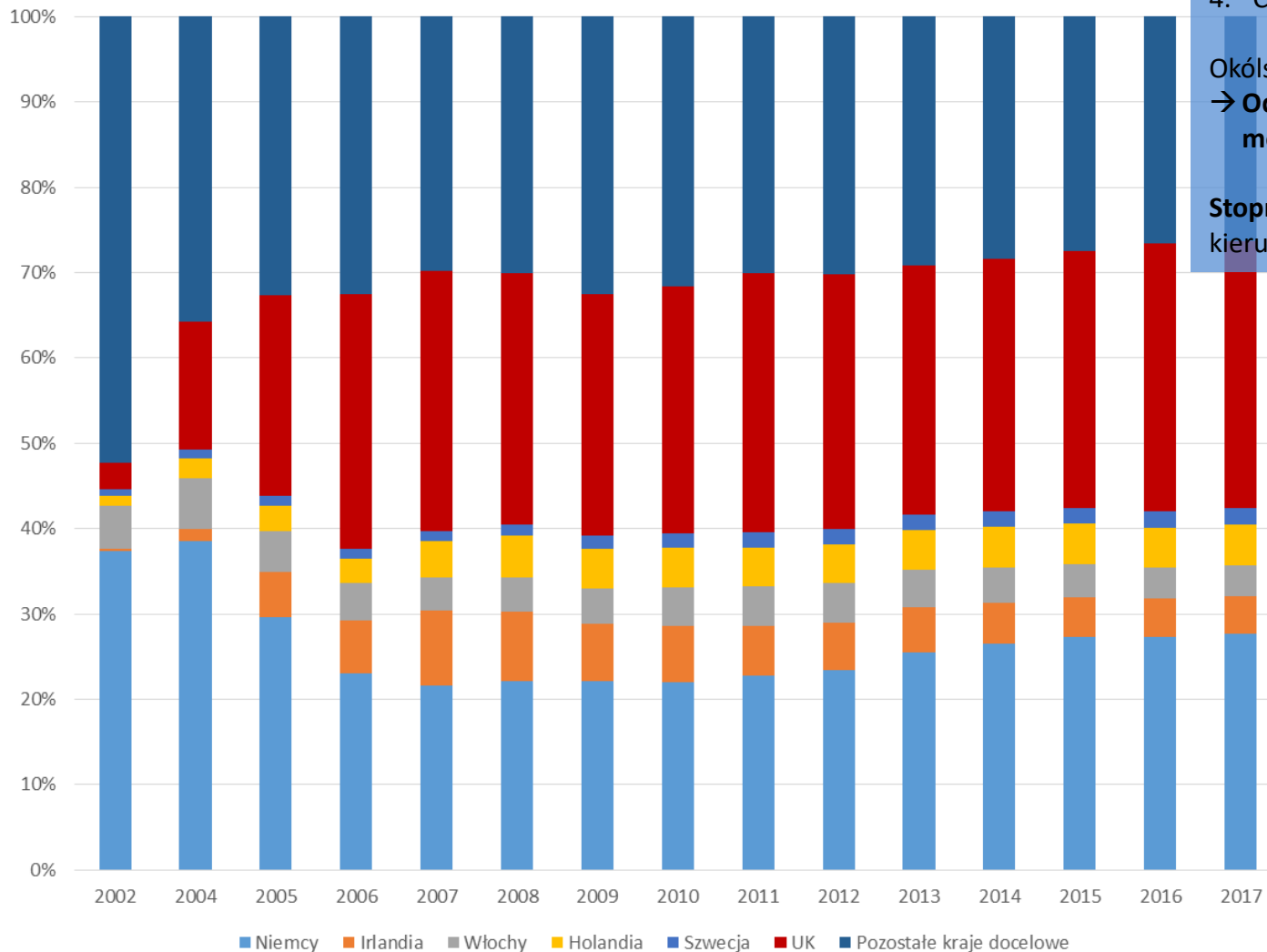

Zmiana procentowa, rok do roku

Proces

Emigracja z Polski: struktura wg krajów docelowych, w %

Zmiana wzorców selektywności:

1. Młodzi
2. Coraz lepiej wykształceni
3. Obszary wiejskie → (małe) miasta
4. Całe terytorium Polski

Okólski (2014):

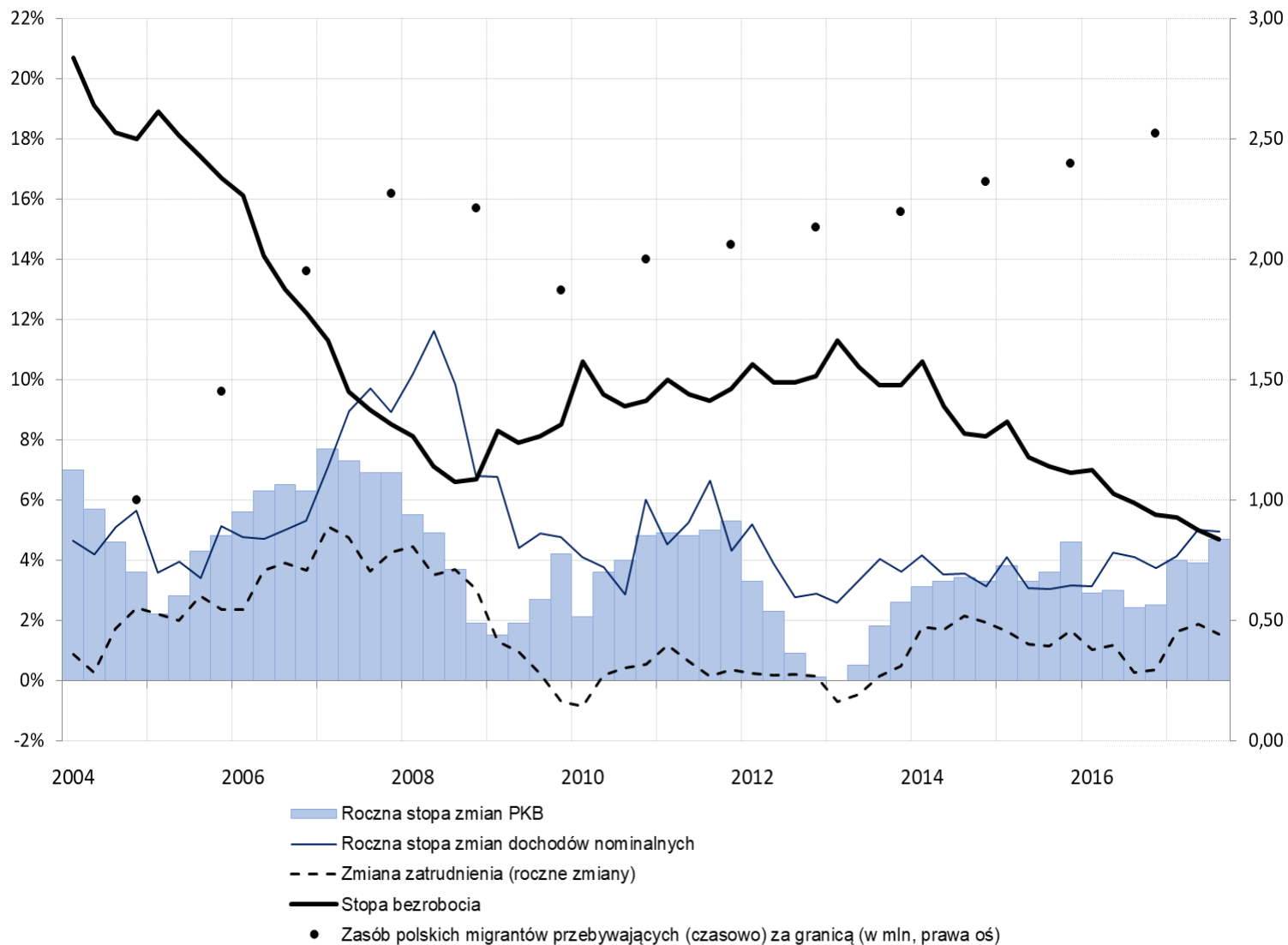
→ **Od migracji konieczności do migracji możliwości**

Stopniowa zmiana form migracji – w kierunku migracji osiedleńczych

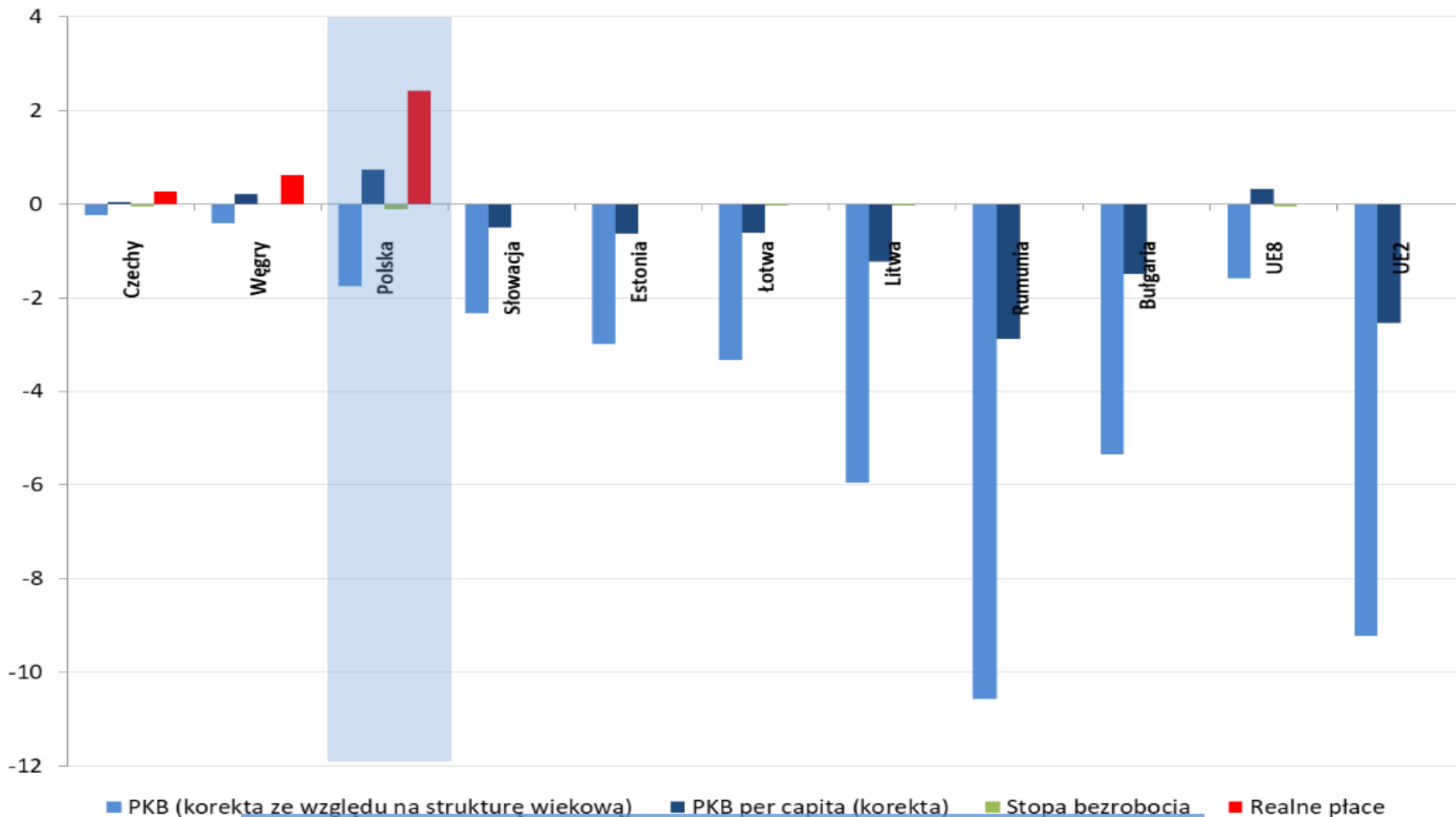
... i jego skutki

Migracje poakcesyjne Polaków a podstawowe agregaty opisujące procesy zachodzące na polskim rynku pracy, 2004-2018

... i jego skutki

Ekonomiczne efekty migracji poakcesyjnych, kraje docelowe oraz wybrane kraje pochodzenia

Dlaczego tak niewielkie efekty?

- Warunki strukturalne (sytuacja na rynku pracy)
- Wzorce selektywności
- Wzorce migracyjne
- ...

Migracje poakcesyjne – próba bilansu

- ❑ **Szok podażyowy?** Ograniczone efekty dla krajów docelowych, raczej pozytywne skutki napływu, wymierne pozytywne znaczenie w procesie dostosowań pokryzysowych
- ❑ **Wpływ na polską gospodarkę → bardziej zniuansowany...**
 - Efekty krótko- a długookresowe
 - Zmiany strukturalne? („migracja rozgęszczająca” vs. „pętla pułapki migracyjnej”)
 - Efekty demograficzne
- ❑ **Efekty kluczowe (a często pomijane)**
 - Migracje a dobrostan polskich rodzin
 - Transfery społeczne → migranci jako „agenci zmiany społecznej”? doświadczenia migracyjne a „europejskość”?
 - Potencjał diaspory

